

THE WORLD BANK

Development Economics • Global Indicators

ENTERPRISE SURVEYS

WHAT BUSINESSES EXPERIENCE

Bosna i Hercegovina 2023
Profil države

ENTERPRISE SURVEYS

ENTERPRISE SURVEYS

Sadržaj

Introduction.....	3
Firms Characteristics.....	4
Workforce.....	5
Firm Performance.....	5
Physical Infrastructure.....	6
International Trade.....	6
Access to Finance.....	7
Crime and Informality.....	8
Regulations, Permits, and Taxes.....	8
Corruption.....	9
Business Environment Obstacles.....	10
Appendix.....	12

Državni Profili koje pravi Jedinica za Analizu Preduzeća Grupe Svjetske Banke pruža pregled ključnih indikatora poslovnog okruženje u svakoj privredi, upoređujući ih sa njihovim pripadajućim geografskim regionom i grupom država sa sličnim nivoima prihoda. Za sve države su se pokrile iste teme sa manjim varijacijama indikatora. Svi indikatori su zasnovani na odgovorima kompanija. Za više informacija o Jedinici za Analizu Preduzeća i da preuzmete Državne Profile drugih država, molimo posjetite www.enterprisesurveys.org

© 2024 Međunarodna banka za obnovu i razvoj / Svjetska banka
1818 H Street NW
Washington DC 20433
Telephone: 202-473-1000
Internet: www.worldbank.org

Ovaj rad je proizvod osoblja Grupe Svjetske Banke sa vanjskim doprinosima. Nalazi, tumačenja i zaključci navedeni u ovom radu ne odražavaju nužno stavove Grupe Svjetske Banke, njenog Odbora Izvršnih Direktora, ili vlada koje predstavljaju.

Grupa Svjetske Banke ne garantira tačnost podataka uključenih u ovaj rad. Granice, boje, denominacije i druge informacije prikazane na bilo kojoj mapi u ovom radu ne podrazumijevaju bilo kakvu presudu od strane Svjetske banke koja se odnosi na pravni status bilo kojeg teritorija ili odobravanje ili prihvatanje takvih granica.

Prava i licence

Materijal objavljen u ovom radu je zaštićen autorskim pravom. Obzirom da Grupa Svjetske banke potiče širenje svoga znanja, ovaj će se rad, djelomično ili djelomično, moći reproducirati u nekomercijalne svrhe sve dok se u potpunosti pripisuje ovom djelu.

Sve upite o pravima i licencama, uključujući pomoćna prava, treba uputiti na

World Bank Group Publications, The World Bank Group, 1818 H Street NW, Washington, DC 20433, USA; fax: 202-522-2625; e-mail: pubrights@worldbank.org.

Molimo da navodite Enterprise Surveys podatke kako slijedi: Enterprise Surveys www.enterprisesurveys.org The World Bank Group.

Enterprise Surveys tim možete kontaktirati na:

The World Bank Group
2121 Pennsylvania Avenue, NW
Washington DC, 20433 USA
Tel. (202) 479-3800

ENTERPRISE SURVEYS

Economy Overview Bosnia and Herzegovina 2023

Region: Europe & Central Asia
Income Group: Upper Middle Income

Uvod

Istraživanja preduzeća (ES) fokusiraju se na mnoge aspekte poslovnog okruženja. Ovi faktori mogu biti prilagodljivi ili ograničavajući za firme i igrati važnu ulogu u tome da li će privatni sektor jedne ekonomije napredovati ili ne. Pogodno poslovno okruženje je ono koje ohrabruje firme da rade efikasno. Takvi uslovi jačaju podsticaje firmama za inovacije i povećanje produktivnosti – ključni faktori za održivi razvoj. Produktivniji privatni sektor, zauzvrat, proširuje zaposlenost i doprinosi porezima neophodnim za javna ulaganja u zdravstvo, obrazovanje i druge usluge. Pitanja sadržana u ES imaju za cilj pokrivanje većine gore navedenih tema. Teme uključuju infrastrukturu, trgovinu, finansije, propise, poreze i licenciranje poslovanja, korupciju, prakse upravljanja i neformalnost, pristup finansijama, inovacije, rad i percepcije o preprekama za poslovanje.

ES provode Svjetska banka i njeni partneri u svim geografskim regijama i pokrivaju male, srednje i velike firme. Veličina firme je određena brojem zaposlenih: 5 do 19 (mali), 20 do 99 (srednji) i 100 ili više (veliki). Firme sa manje od pet zaposlenih ne ispunjavaju uslove za anketu. Firme koje su u 100% državnom vlasništvu takođe su nekvalifikovane.

Ankete se provode na reprezentativnom uzorku1 kompanija u nepoljoprivrednoj, formalnoj, privatnoj privredi.¹ Pokrivenost sektora definirana je dosljedno u svim privredama i uključuje cijeli sektor proizvodnje i većinu sektorskih usluga: maloprodaja, veleprodaja,

popravak automobila, hoteli i restorani, prijevoz, skladištenje, komunikacije, građevinarstvo i IT. Javne komunalije, vladine usluge, zdravstvo i finansijske usluge nisu uključeni u uzorak (Slika 1). ES anketiranje se odvija se najvišim direktorima i vlasnicima kompanija.

ES se ponavljaju svake tri godine za određenu ekonomiju. Praćenjem promjena u poslovnom okruženju, kreatori politike i istraživači mogu sagledati efekte reformi politike i regulative na učinak preduzeća. Ponovljene ankete pomažu u proučavanju evolucije poslovnog okruženja i kako ono utiče na dinamiku privatnog sektora.

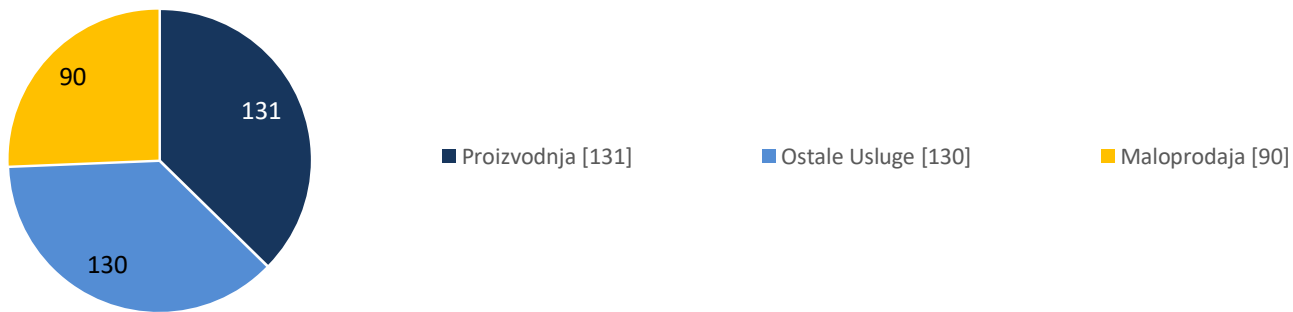
Ovaj dokument sažima rezultate Ankete o poduzetništvu za Bosnu i Hercegovinu. Vlasnici kompanija i glavni direktori u 351 kompanija su anketirani između maja i decembra 2023. Na slici 2 se nalazi opis uzorka prema tri kategorije anketnih dizajna: poslovni sektor, veličina kompanije i lokacija.

Slika 1: Sektori privrede pokriveni sa ES anketom

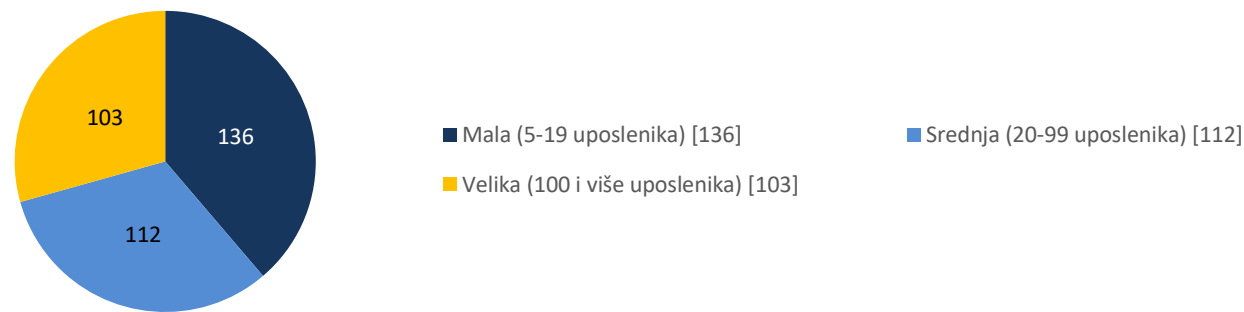
Isključeni	Uključeni
SEKTORI Poljoprivreda Ribarstvo Rudarstvo Javne komunalije Finansijsko posredovanje Javna administracija Obrazovanje, zdravstvo i socijalni rad	SEKTORI Proizvodnja (svi podsektori) Građevinarstvo Prodaja i popravak motornih vozila Veleprodaja Maloprodaja Hoteli i restorani Skladištenje, prijevoz i komunikacije IKT
DODATNI KRITERIJI <ul style="list-style-type: none">• < 5 uposlenika• Neformalne kompanije• Kompanije u 100%-tnom državnom vlasništvu	DODATNI KRITERIJI <ul style="list-style-type: none">• 5+ uposlenika• Formalne (registrirane) kompanije• Najmanje 1% privatnog vlasništva

ENTERPRISE SURVEYS

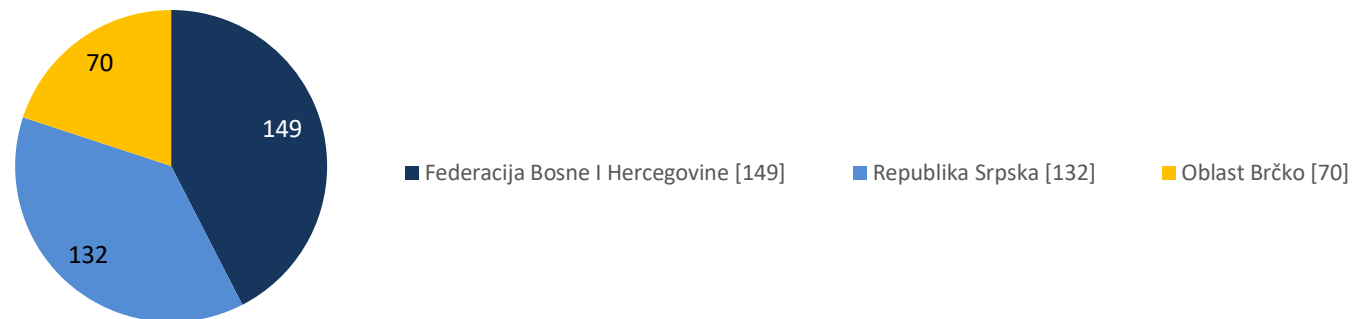
Slika 2: Karakteristike aketiranih kompanija
Sektor

Veličina

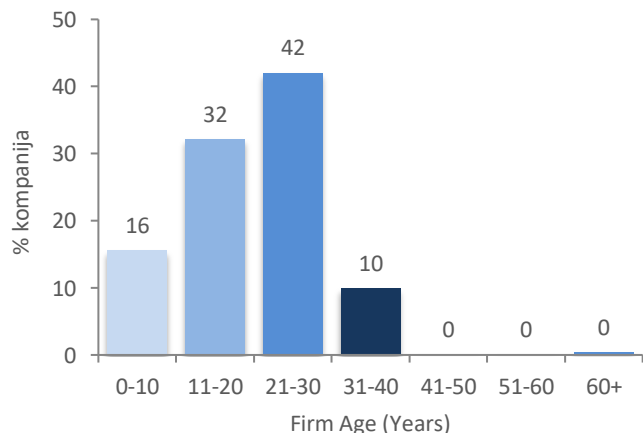
Lokacija

Karakteristike kompanije

Osim prikupljanja podataka o poslovnom okruženju i performansama poduzeća, ES također prikuplja informacije o karakteristikama privatnih poduzeća. Slika 3 prikazuje raspodjelu poduzeća u privatnom sektoru prema njihovoj dobi, mjerena brojem godina u kojima su poslovali. Učinak poslovnog okruženja na poslovanje kompanije može ovisiti o iskustvu i dugovječnosti poduzeća. Također, starije kompanije i kompanije tvrtke mogu se razlikovati u sposobnosti da uspješno upravljaju poslovnim okruženjem.

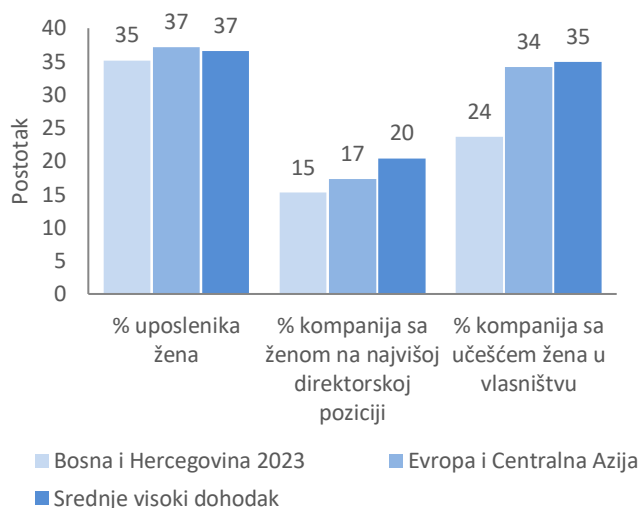
Slika 3: Dobna distribucija kompanija

ENTERPRISE SURVEYS

Slika 4 prikazuje procenat učešća žena u zapošljavanju, u najvišem menadžmentu i vlasništvu preduzeća, u poređenju sa ekvivalentnim procentima za region i za privredu sa sličnim nivoima prihoda. Uključivanje žena u ekonomske aktivnosti neophodno je za promovisanje zajedničkog prosperiteta, jednog od dvostrukih razvojnih ciljeva Svjetske banke.

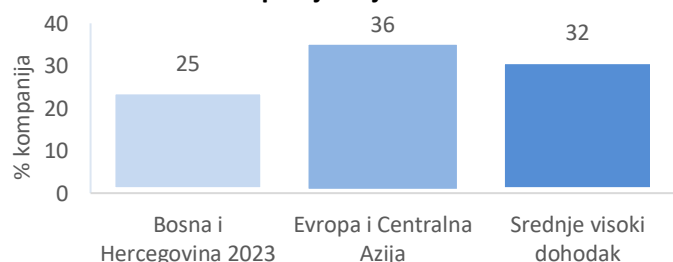
Slika 4: Sudjelovanje žena u zaposlenosti, najvišem menadžmentu i vlasništvu

Radna snaga

ES prikupljaju podatke o radnoj snazi kao što su broj stalno zaposlenih sa punim radnim vremenom, broj privremenih zaposlenika, zaposlenici prema spolu, nudi li se formalna obuka i iskustvo glavnog direktora u radu u sektoru kompanije. Osim toga, u proizvodnim kompanijama, ES također prikuplja podatke o presjeku radne snage između proizvodnih i neproizvodnih radnika te između kvalificiranih i nekvalificiranih proizvodnih radnika. Slike 5 i 6 ističu ulaganje kompanija u vještine i sposobnosti radne snage.

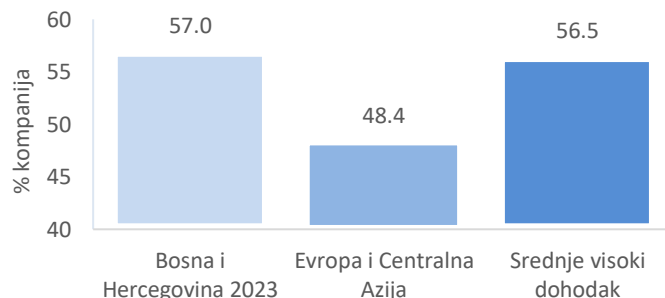
Slika 5: Postotak kompanija koje nude formalnu obuku

Učestalost obučavanja mjeri se postotkom kompanija koje nude formalnu obuku, a intenzitet obuke mjeri se

udjelom radnika koji prolaze obuku u proizvodnom sektoru.

Slika 6: Unutar kompanija koje nude obuku, udio obučanih radnika*

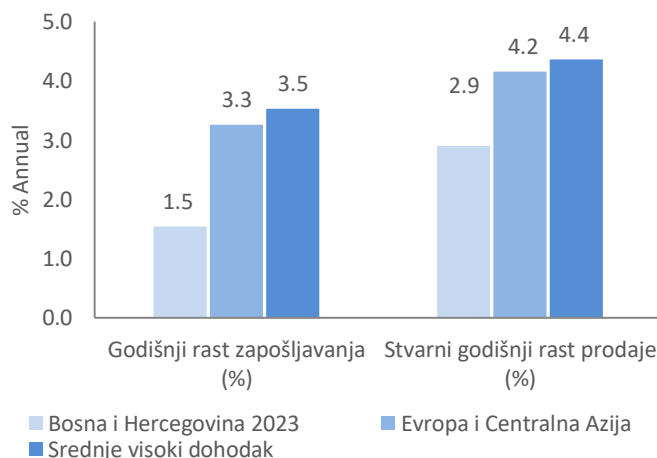

*samo za proizvodne kompanije

Performansa kompanije

Ako je poslovno okruženje privrede podržavajuće i konkurentno, resursi se često usmjeravaju na najproduktivnije korištenje i kompanije ulažu kako bi dodatno povećale svoju produktivnost. Koristeći odgovore na pitanja o godišnjoj prodaji i ukupnom broju stalno zaposlenih s punim radnim vremenom, kako u posljednjoj fiskalnoj godini, tako i tri fiskalne godine ranije, mogu se izračunati mjere rasta za svako poduzeće. Slika 7 prikazuje rezultirajuću godišnju stopu rasta zaposlenosti i realne prodaje. Promatrajući mjere poslovnog okruženja zajedno s dostupnim mjerama učinka, donositelji politika mogu utvrditi koji aspekti poslovnog okruženja mogu kočiti ili omogućavati rast privatnog sektora.

Slika 7: Godišnji rast zaposlenosti i prodaje

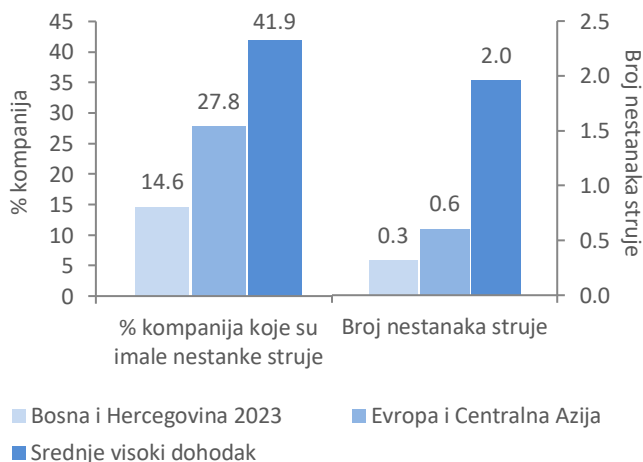
Fizička infrastruktura

Dobro razvijena fizička infrastruktura, uključujući ceste, električnu energiju, vodu i telekomunikacije, ključna je za konkurentnost i rast privrede. Kvalitetna infrastruktura učinkovito povezuje kompanije s tržištima za inpute, proizvode i tehnologije. Smanjuje troškove proizvodnje i povećava konkurentnost poduzeća na domaćem i međunarodnom tržištu.

ES-ovi prihvaćaju dvostruki izazov pružanja snažne infrastrukture za električnu energiju, vodosnadbijevanje i telekomunikacije, pored informacija o razvoju institucija koje učinkovito pružaju i održavaju ove javne usluge.

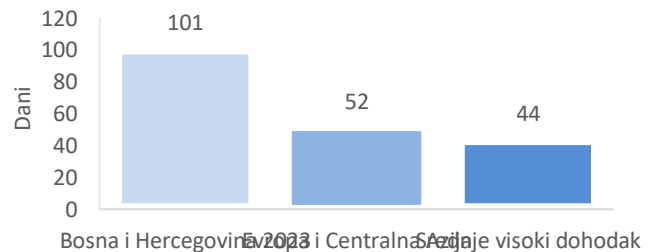
Učinkovitost u radu privatnog sektora zahtijeva pouzdan sandbijevanje električnom energijom. Na slici 8. Je prikazan stepen u kojem se kompanije suočavaju sa neuspjehom u pružanju električne energije, mjereno postotkom kompanija koje su pretrpjele isključenje električne energije i brojem prekida električne energije. Neadekvatno snadbijevanje električnom energijom može povećati troškove, poremetiti proizvodnju i smanjiti profitabilnost.

Slika 8: Pouzdanost snadbijevanja električnom energijom i vezani troškovi

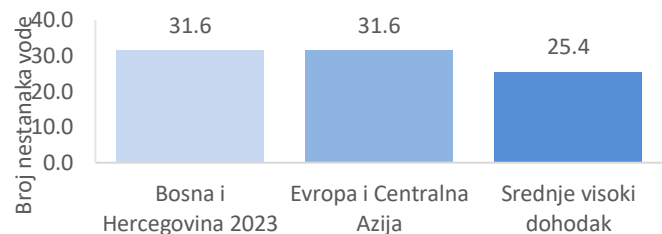
Na slici 9. Je prikazana učinkovitost infrastrukturnih usluga količinskim odmjerenjem broja dana potrebnih za dobijanje priključka struje. Kašnjenja u uslugama nameću dodatne troškove poduzećima i mogu poslužiti kao prepreka ulasku i ulaganju.

Slika 9: Dani za dobijanje priključka struje

Za mnoge industrije u proizvodnom sektoru voda je također važan input u proizvodnom procesu. Slika 10 prikazuje broj dana potrebnih da se dobije priključak za vodu. Ova kašnjenja usluga takođe nameću dodatne troškove firmama i mogu delovati kao prepreke za ulazak i ulaganja.

Slika 10: Dani za dobijanje priključka za vodu

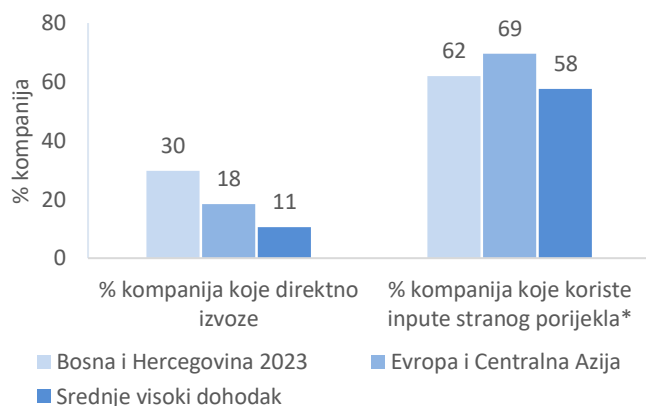
Međunarodna Trgovina

Sudjelovanje u međunarodnoj trgovini omogućuje kompanijama da se šire, podižu standarde za učinkovitost, uvoze materijale uz niže cijene i stižu ažurirane i bolje tehnologije. Međutim, trgovanje također zahtijeva da se kompanije bave carinskim i trgovinskim propisima, a često se od poduzeća traži i pribavljanje izvoznih i uvoznih dozvola.

ES kvantificira trgovinsku aktivnost kompanija i prikuplja podatke o operativnim ograničenjima s kojima su suočeni prilikom izvoza i uvoza. Na Slici 11. nalazi se mjera intenziteta vanjske trgovine u privatnom sektoru, zabilježena postotkom kompanija koje direktno izvoze najmanje 10% ukupne godišnje prodaje. Na Slici 11. također je prikazan postotak kompanija koje se koriste inpute ili materijale stranog porijekla.

ENTERPRISE SURVEYS

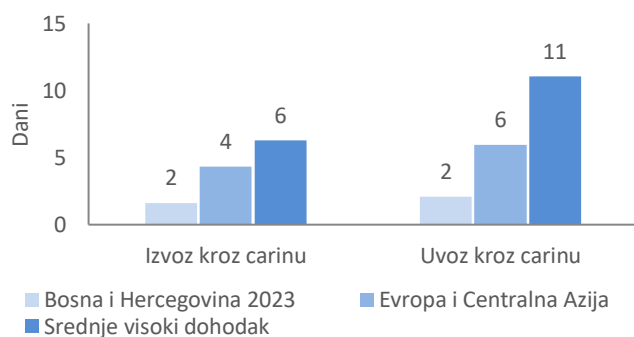
Slika 11: Postotak izvoznih i uvoznih kompanija

*samo za proizvodne kompanije

Učinkoviti carinski postupci omogućavaju kompanijama da direktno izvoze i uvoze robu. Na Slici 12. je prikazan prosječan broj dana kompletiranja carinjenja za izvoz i uvoz. Kašnjenja u carinjenju za izvoz i uvoz stvaraju dodatne troškove kompaniji, mogu prekinuti proizvodnju, ometati prodaju i može rezultirati oštećenim zalihama ili robom.

Slika 12: Prosječan broj dana za kompletiranje carinjenja za izvoz i uvoz kroz carinu

Pristup Finansijama

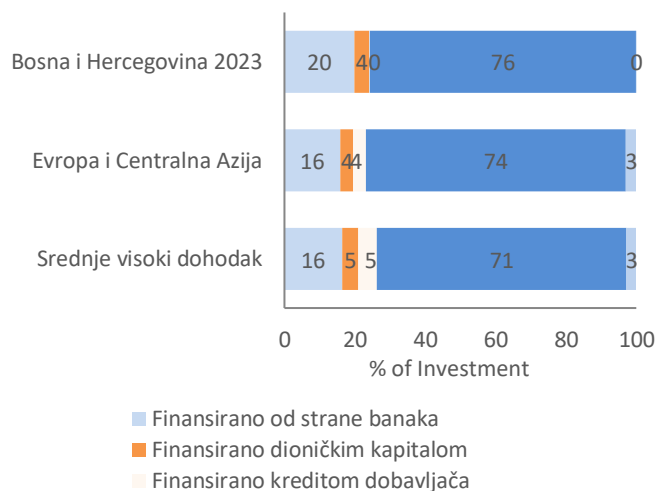
Dobro razvijena finansijska tržišta pružaju usluge plaćanja, mobiliziraju depozite i olakšavaju finansiranje kupnje osnovnih sredstava - poput zgrada, zemljišta, mašina i opreme - kao i obrtnih sredstava. Učinkovita finansijska tržišta smanjuju oslanjanje na interne fondove ili neformalne izvore kao što su porodica i prijatelji povezujući kompanije koje su kreditno sposobne za širok spektar zajmodavaca i ulagača.

ES pružaju indikatore o izvorima finansiranja kompanija i o karakteristikama njihovih finansijskih transakcija. Slika 13. uspoređuje različite izvore koji se koriste za

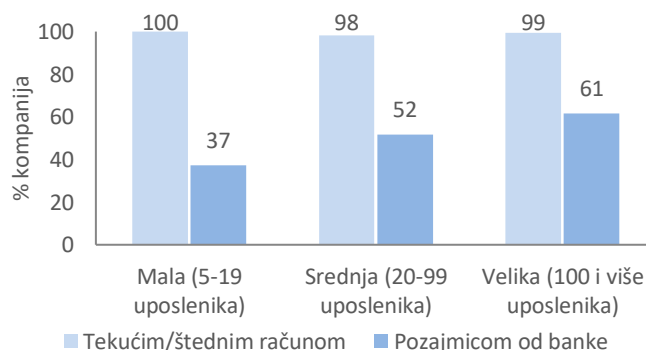
finansiranje kupovine osnovnih sredstava (ulaganja). Investiciona ulaganja mogu se finansirati iz internih izvora, banaka, ulaznih kredita dobavljača ili drugih izvora, uključujući nebankarske finansijske institucije ili ličnih mreža. Prekomjerna ovisnost o internim fondovima može ukazivati na potencijalno neučinkovito finansijsko posredovanje.

Na Slici 14. prikazana su dva indikatora upotrebe finansijskih usluga od privatnih kompanija: postotak kompanija s tekućim ili štednim računom i postotak kompanija s bankarskim kreditom. Prethodni indikator mjeri korištenje usluga mobilizacije depozita koji kompanijama pomažu u upravljanju svojom likvidnošću i plaćanjima. Drugi indikator mjeri korištenje finansijskih usluga s kreditne strane. Dostupnost projekata kreditnih dozvola koji bi u suprotnom bili ograničeni ograničenim fondom sredstava svake kompanije.

Slika 13: Izvori finansiranja za kupnju osnovnih sredstva

Slika 14: Korištenje finansijskih usluga

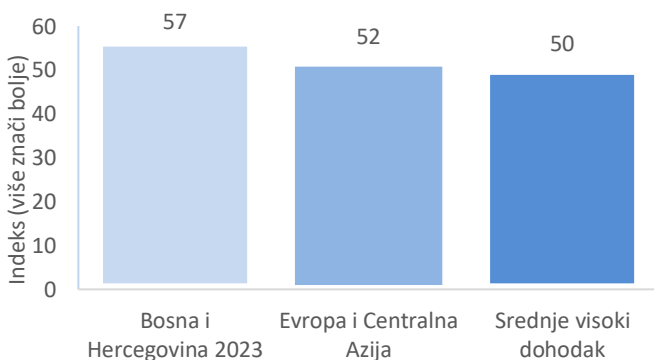

Prakse Upravljanja

Pokazalo se da su dobre prakse upravljanja ključni element u produktivnosti firmi i njihovom ukupnom učinku. ES indikatori o praksama upravljanja pokrivaju osam važnih aspekata u rasponu od preduzimanja dugoročnih akcija za popravljavanje i izbjegavanje problema u proizvodnji ili pružanju usluga; broj, vremenski horizont i druge karakteristike ciljeva proizvodnje ili pružanja usluga; na korištenje bonusa ili promocija za nagrađivanje boljeg učinka i radnje za ograničavanje nedovoljnog učinka.

Slika 15 ilustruje kombinovani indeks praksi upravljanja, koji kombinuje informacije iz svih osam komponenti, a svaka je takođe dostupna kao poseban indikator ES u Dodatku. Osam pojedinačnih komponenti i ovaj kompozitni indeks korisni su kada se upoređi zemlja sa kolegama ili grupama za poređenje. Indeks složenih praksi upravljanja varira od 0 do 100, pri čemu 100 označava idealnu, najbolje strukturiranu praksu upravljanja, pri čemu se sa svih osam podkomponenti rukuje najefikasnije. Indikatori ES o praksi upravljanja izračunavaju se za firme sa najmanje 20 radnika.

Slika 15: Kompanijini troškovi kriminala

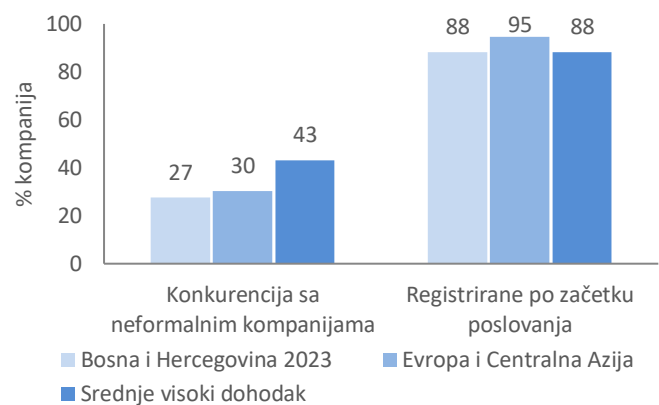
Informality

When firms are formally registered, they are required to abide by rules and regulations, which are commonly set by governments. Paying taxes is usually the most tangible consequence of becoming part of the formal private sector. Some firms try to avoid these consequences by not registering their business and thereby remaining in the informal sector. A large informal sector may represent a challenge to competing formal firms as informal firms

are able to engage in practices that can give an unfair advantage over formal firms that must comply with the prevailing rules and regulations.

Slika 16. prikazuje dvije mjere učestalosti neformalnosti u privatnom sektoru. Prvi indikator je postotak kompanija koji pokazuje da se one suočavaju s konkurencijom neregistriranih ili neformalnih kompanija. Drugi indikator je postotak trenutno registriranih kompanija koje su počele s službenom registracijom.

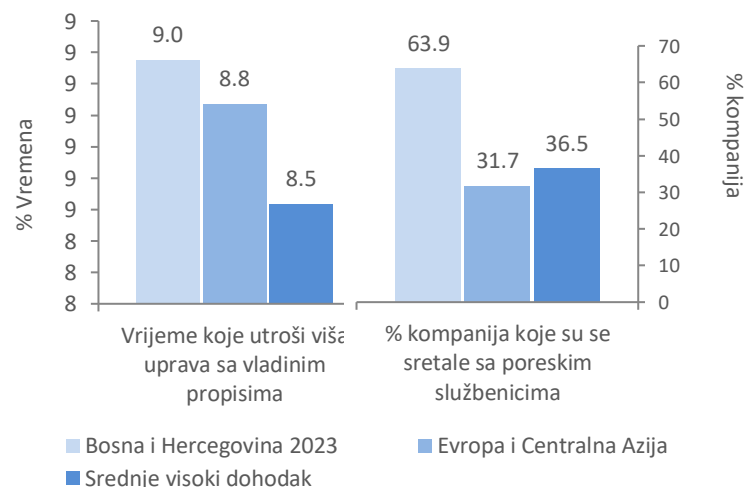
Slika 16: Kompanija i neformalnost

Propisi, Dozvole, i Porezi

Dobro privredno upravljanje u područjima kao što su propisi, licenciranje poduzeća i oporezivanje temeljni su stup povoljnog poslovnog okruženja. Registrirane kompanije plaćaju porez i trebaju se pridržavati propisa.

Slika 17: Porez na vrijeme i sastanci sa poreskim službenicima

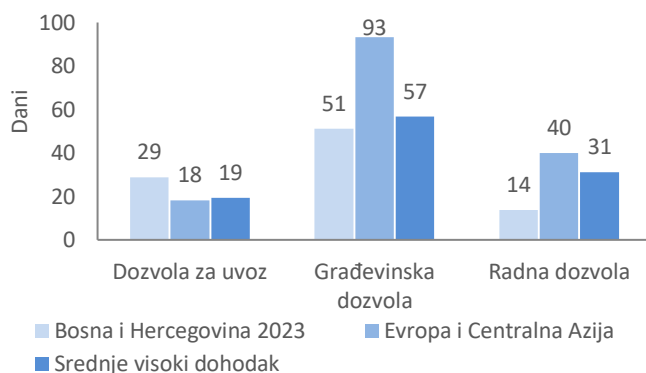
ENTERPRISE SURVEYS

Dozvole i licence su obično potrebne da kompanija posluje, izgradi novu strukturu i direktno uvozi, među ostalim aktivnostima. U idealnom slučaju, ti propisi i dozvole štite interes šire javnosti, a pritom ostaju transparentni i ne nameću velike terete privatnom sektoru.

ES pružaju kvantitativne mjere propisa poput izdavanja dozvola za poslovanje i oporezivanje. Slika 17. prikazuje „porez na vrijeme,“ koji se nameću propisima, što je postotak vremena koje provodi viša uprava u radu sa poštivanjem propisa. Na slici 17. također je prikazan postotak kompanija koje su posjećene ili se od njih traži da se sastanu s poreskim službenicima.

Slika 18. usredotočena je na efikasnost licenciranja i izdavanja dozvola. Indikatori mjere vrijeme potrebno za dobivanje uvozne dozvole, građevinske dozvole i radne dozvole. Kašnjenja u dobijanju dozvola mogu biti skupa za poduzetnike jer dodaju neizvjesnost i dodatne troškove prijeko potrebnim poslovnim transakcijama.

Slika 18: Broj dana za dobijanje dozvole

Pridržavanje propisa je skupo za kompanije. Preveliki ili neučinkoviti propisi mogu obeshrabriti aktivnost privatnog sektora i direktna strana ulaganja.

Korupcija

Korupcija državnih službenika može biti glavni administrativni i finansijski teret za kompanije. Korupcija stvara nepovoljno poslovno okruženje potkopavajući operativnu učinkovitost i povećavajući troškove i rizike povezane s vođenjem privatne kompanije.

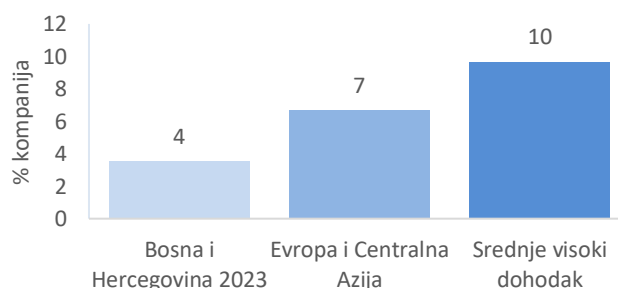
Neučinkoviti propisi ograničavaju poslovanje kompanija jer predstavljaju mogućnosti za prikupljanje mita, gdje kompanije moraju vršiti „neslužbene,“ isplate javnim

dužnosnicima kako bi to dovršili. U mnogim privredama mito je uobičajeno i prilično veliko i doprinosi birokratskim troškovima za dobijanje potrebnih dozvola i licenci. Oni mogu biti ozbiljna prepreka za rast i razvoj kompanije.

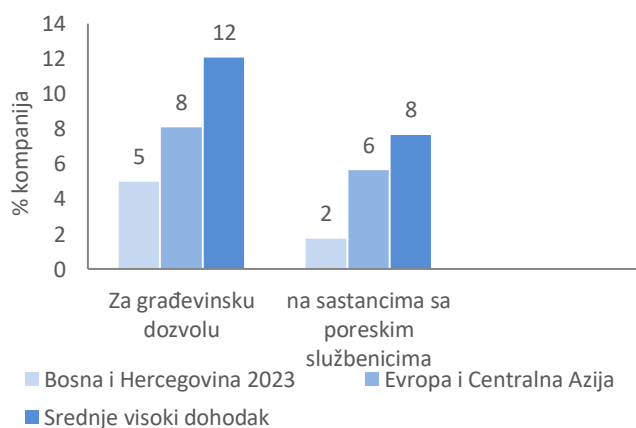
Slika 19. daje složeni indeks korupcije, učestalost podmićivanja koja odražava postotak kompanija koje imaju najmanje jedan zahtjev za plaćanje mita kroz šest različitih transakcija, uključujući plaćanje poreza, dobijanje dozvola ili licenci i pribavljanje komunalnih priključaka.

ES hvata pojedinačne transakcije u kojima se može tražiti mito. Na Slici 20. prikazano je u kojoj mjeri se od kompanije traži da plati mito kako bi dobili odabrane javne usluge. Od kompanije se može tražiti davanje mita kad zahtijevaju građevinsku dozvolu, dok pokušavaju osigurati vladin ugovor ili tokom sastanaka s poreskim službenicima. Ove su tri vrste transakcija uobičajeni slučajevi kada se pojave mogućnosti podmićivanja.

Slika 19: Učestalost Podmićivanja (postotak kompanija koje su imale najmanje jedan slučaj zahtijevanja isplate mita)

Slika 20: Postotak kompanija od kojih je traženo ili se očekuje da daju darove ili neformalne isplate

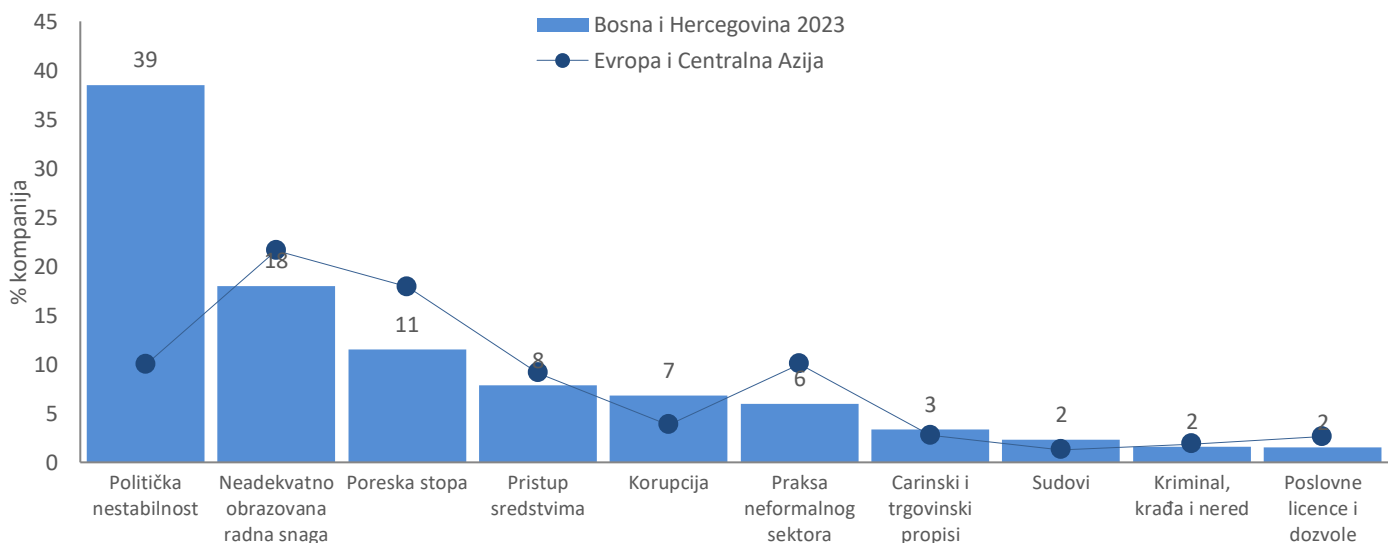
Prepreke u Poslovnom Okruženju

Većina indikatora u ES-u izvedena je iz anketnih pitanja koja od kompanija traže njihova stvarna iskustva s poslovnim okruženjem. Na primjer, „Koliko je dana trebalo da dobijete dozvolu?“, Ili „Koliko je sati trajalo isključenje struje?“. Mali broj anketnih pitanja pita vlasnike poduzeća ili glavne direktore za njihovo subjektivno mišljenje o važnosti različitih elemenata poslovnog okruženja.

Slika 21. prikazuje postotak kompanija koje određenu prepreku u poslovnim okruženju smatraju najvažnijom. Ispitanik/ca je zamoljen/a da odabere najveću prepreku svom poslu s liste od 15 prepreka u poslovnim okruženju. Slika prikazuje prvih 10 prepreka za rangiranje u usporedbi s regionalnim prosjecima.

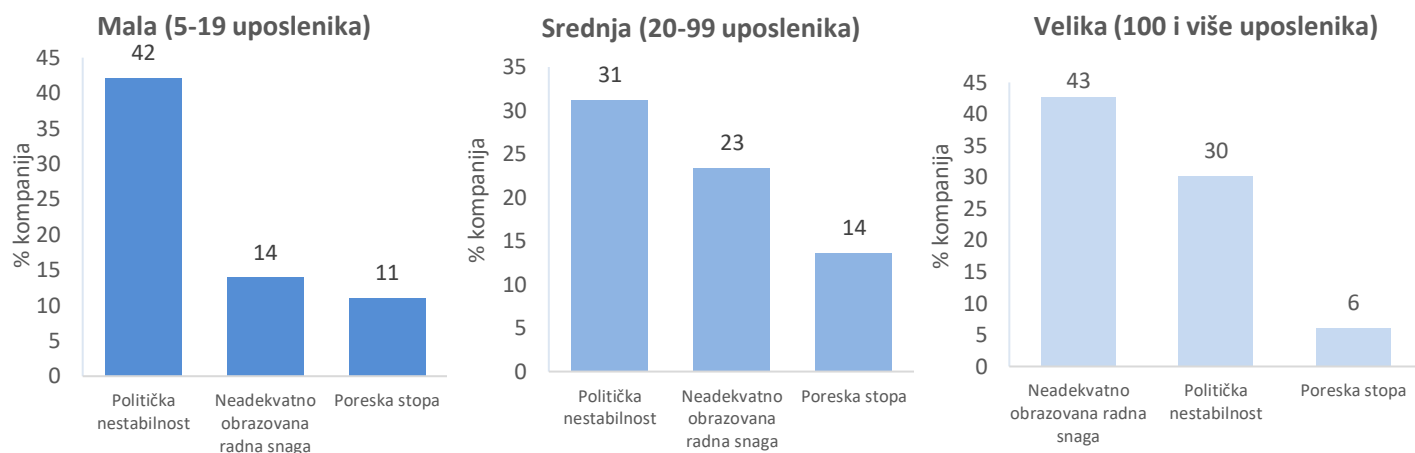
Slika 22. prikazuje glavne 3 prepreke za male, srednje i velike kompanije. U mnogim ekonomijama, percepcije direktora velikih kompanija vrlo su različite od percepcija direktora srednjih i malih poduzeća. To je povezano sa sposobnošću za kretanje kroz prepreke u poslovnim okruženju: veće kompanije mogu imati više mogućnosti suočavanja s preprekama, ali su u isto vrijeme i vidljivije i izloženije neuspjesima poslovnog okruženja.

Slika 21: Deset glavnih ograničenja poslovnog okruženja (postotak kompanija)

ENTERPRISE SURVEYS

Slika 22: Tri glavna ograničenja poslovnog okruženja po veličini

ENTERPRISE SURVEYS

Dodatak

Sljedeća tabela sadrži vrijednosti svih varijabli indikatora koje se koriste u profilu zemlje.

	Bosna i Hercegovina 2023				Evropa i Centralna Azija	Srednje visoki dohodak
	Sve Kompanije	Mala	Srednja	Velika		
Karakteristike Kompanije						
Godina osnivanja (godine)	20.4	19.6	20.9	24.7	21.2	19.4
Postotak kompanija sa najmanje 10% stranog vlasništva	6.1	3.8	10.4	11.7	8.0	6.4
Postotak kompanija sa najmanje 10% državnog vlasništva	1.0	1.3	0.0	2.7	0.6	0.4
Spol						
Postotak kompanija sa učešćem žena u vlasništvu	23.7	22.2	28.1	24.5	34.2	35.0
Postotak kompanija sa ženama glavnim direktorima	15.3	17.1	10.3	19.4	17.3	20.4
Udio stalnozaposlenih radnica sa punim radnim vremenom (%)	35.2	36.8	32.1	34.6	37.1	36.6
Postotak stalnozaposlenih radnica van proizvodnje*	55.7	64.9	44.2	47.8	49.0	48.9
Postotak stalno zaposlenih radnica u proizvodnji*	28.9	26.7	30.7	34.7	33.7	33.9
Radna snaga						
Postotak kompanija koje nude formalnu obuku	24.6	21.4	32.7	26.9	36.0	31.8
Udio radnika kojima se nudi formalna obuka (%)*	57.0	n.a.	50.1	84.3	48.4	56.5
Godine radnog iskustva direktora u sektoru preduzeća	21.7	21.4	22.4	21.9	21.8	20.1
Broj radnika	36.2	9.0	41.4	262.6	28.9	33.2
Udio stalnozaposlenih radnika (od ukupnog broja)	99.6	99.4	99.8	100.0	96.4	97.2
Udio privremeno zaposlenih radnika (od ukupnog broja)	0.4	0.6	0.2	0.0	3.6	2.8
Udio radnika u proizvodnji (od ukupnog broja stalnih radnika)*	77.1	73.3	80.5	84.9	69.9	72.1
Udio kvalificiranih radnika (od svi radnika u proizvodnji)*	93.4	96.0	90.2	90.9	79.9	79.5
Performansa						
Stvarni godišnji rast prodaje (%)	2.9	1.1	6.0	3.8	4.2	4.4
Godišnji rast zapošljavanja (%)	1.5	0.2	4.5	2.3	3.3	3.5
Inovacija i Tehnologija						
Postotak kompanija koji troše na istraživanje i razvoj	11.5	n.a.	13.1	7.3	19.6	17.3
Postotak kompanija koja su uvela novi proizvod/uslugu	7.8	6.5	12.3	2.9	31.6	29.1
Postotak kompanija čiji je novi proizvod/usluga također nov na glavnom tržištu	47.4	24.8	73.1	73.9	63.5	64.8
Procenat kompanija koje su uvele inovaciju u proces	1.3	0.0	3.9	1.5	19.1	18.6
Infrastruktra						
Broj nestanaka struje u tipičnom mjesecu	0.3	0.2	0.6	0.3	0.6	2.0
Postotak kompanija koja trpe nestanak struje	14.6	9.3	26.0	19.3	27.8	41.9
Broj dana do spajanja na električnu mrežu (od podnošenja zahtjeva)	101.2	n.a.	41.8	32.2	51.9	44.1
Kašnjenje u dobijanju priključaka za vodu (dani)	31.6	n.a.	34.2	21.9	31.6	25.4
Trgovina						
Broj dana za carinjenje direktnog uvoza	1.6	1.4	1.8	1.7	4.3	6.3
Postotak kompanija koje direktno izvoze (najmanje 10% prodaje)	29.7	23.0	41.6	45.6	18.4	10.5
Postotak kompanija koje direktno ili indirektno uzvoze (najmanje 10% prodaje)	33.8	28.3	43.6	48.4	23.0	14.5
Broj dana za carinjenje uvoza*	2.1	n.a.	2.1	3.0	5.9	11.0
Postotak kompanija koja koriste materijale stranog porijekla*	61.8	49.4	73.7	91.9	69.5	57.5
Finansije						
Postotak kompanija sa čekovnim ili štednim računom	99.5	100.0	98.2	99.5	94.4	92.0
Procenat firmi koje koriste banke za finansiranje investicija	38.0	28.1	47.2	34.2	27.5	29.1
Udio ulaganja koja se interno finansiraju (%)	75.6	80.2	69.4	84.1	73.9	71.0
Udio ulaganja koja banke finansiraju (%)	19.8	14.4	26.8	13.5	15.9	16.3
Udio ulaganja koji se finansira putem dobavljačkog kredita (%)	0.3	0.4	0.0	1.1	3.5	5.2
Postotak kompanija koja koriste dobavljački/potrošački kredit za finansiranje radnog kapitala	4.8	4.0	6.8	2.6	20.3	26.7
Udio ulaganja koji se finansira prodajom kapitala ili dionica (%)	4.2	4.9	3.8	0.8	3.7	4.7

ENTERPRISE SURVEYS

Prakse Upravljanja						
Slika 15: Indeks praksi upravljanja	56.7	n.a.	55.7	63.6	51.7	50.2
Rezultat na osnovu radnji kada se pojavi problem	85.5	n.a.	87.5	78.7	75.6	76.4
Rezultat na osnovu broja praćenih indikatora učinka	42.1	n.a.	42.2	42.6	44.4	38.3
Rezultat na vremenskom fokusu ciljeva proizvodnje/usluga	70.7	n.a.	74.5	57.2	57.6	54.1
Rezultat na osnovu postizanja ciljeva proizvodnje/usluga	53.6	n.a.	54.1	51.8	48.9	47.2
Rezultat na osnovu znanja o ciljevima proizvodnje/usluga	44.7	n.a.	50.0	27.4	41.2	36.9
Rezultat na osnovu bonusa za učinak menadžera	17.5	n.a.	17.8	18.6	31.3	36.4
Rezultat po obimu u kojoj meri se unapređuju nemanadžeri na osnovu učinka	54.9	n.a.	57.0	46.8	63.6	68.8
Rezultat po obimu u kojoj mjeri se premeštaju ili otpuštaju nedovoljno uspešni nemanadžeri	10.5	n.a.	9.8	16.8	37.1	31.3
Neformalnost						
Postotak kompanija koja se takmiče protiv neregistrovanih i neformalnih preduzeća	27.5	29.8	23.7	11.9	30.2	43.2
Postotak kompanija formalno registriranih kada su počeli rad u zemlji	88.3	91.6	82.0	85.0	94.7	88.3
Zakoni i porezi						
Vrijeme koje uprava potroši baveći se zahtjevima iz vladinih propisa (%)	9.0	7.4	12.9	10.5	8.8	8.5
Postotak kompanija koje su posjećene ili su se morali sastati sa poreskim zvaničnicima	63.9	59.7	75.0	49.8	31.7	36.5
Broj dana za dobijanje dozvole za uvoz	28.9	n.a.	20.4	20.6	18.2	19.4
Broj dana za dobijanje građevinske dozvole	51.0	26.5	77.5	49.9	93.2	56.7
Broj dana za dobijanje dozvole za rad	13.9	n.a.	n.a.	n.a.	40.0	31.1
Korupcija						
Pojava mita (postotak kompanija koje su imale bar jedan zahtjev za isplatu mita)	3.5	4.4	2.2	0.7	6.7	9.7
Postotak kompanija od kojih se očekuje da ponude poklon radi dobijanja građevinske dozvole	5.0	0.0	14.1	3.3	8.1	12.0
Postotak kompanija od koji se očekuje da ponude poklon na sastancima za poreskim zvaničnicima	1.7	2.7	0.1	0.0	5.6	7.6
Najveće prepreke						
Pristup sredstvima	7.8	9.0	5.4	3.7	9.1	14.5
Pristup zemljištu	0.1	0.0	0.0	1.4	1.6	2.5
Poslovne licence i dozvole	1.5	2.0	0.9	0.0	2.6	3.7
Korupcija	6.8	6.6	7.0	5.9	3.8	8.3
Sudovi	2.3	3.5	0.2	0.0	1.3	1.4
Kriminal, krađa i nered	1.6	2.1	0.6	2.0	1.9	4.7
Carinski i trgovinski propisi	3.4	3.1	4.0	1.4	2.7	3.0
Električna energija	1.3	0.0	4.0	2.8	4.4	7.2
Neadekvatno obrazovana radna snaga	18.0	14.4	23.2	42.5	21.6	9.6
Propisi o radu	0.1	0.0	0.2	0.0	5.1	2.6
Politička nestabilnost	38.5	43.0	31.3	30.5	10.0	15.4
Praksa neformalnog sektora	6.0	6.5	5.4	2.2	10.0	11.0
Poreska uprava	0.0	0.0	0.0	0.0	4.1	2.4
Poreska stopa	11.5	9.5	13.9	6.2	17.9	10.7
Prijevoz	1.2	0.2	4.0	1.4	3.8	2.8

* Ovi indkatori se izračunavaju samo za proizvodni sektor

1. The sample for each economy is stratified by industry, firm size, and geographic region. The level of detail of the stratification by industry depends on the size of the economy. Stratification by size follows the three levels presented in the text: small, medium, and large. Regional stratification includes the main economic regions in each economy. Through this methodology estimates for the different stratification levels can be calculated on a separate basis while, at the same time, inferences can be made for the non-agricultural private economy as a whole. For more details on the sampling strategy, review the Sampling Note available at www.enterprisesurveys.org.